

La Patum de Berga, patrimoni immaterial de la humanitat

El Periòdic d'Andorra, el 27 d'octubre de 2011, publicava aquestes paraules d'Antoni Pol i Solé: "La marca *Pirineus* abasta tot allò de comú que ja sabem fer separatament i ens identifica. I a més, tot el que junts siguem capaços de crear. Ara cal potenciar-la i divulgar-la conscientment i amb complicitat." I Berga, què sap fer i què l'identifica? La resposta és clara: La Patum.

Segons a qui es preguntí què és La Patum podem obtenir-ne diferents respostes. Per a alguns és una festa tradicional del calendari festiu català. Per a d'altres, una obra mestra del patrimoni immaterial de la humanitat. Uns quants hi poden veure possibilitats de fer negoci. I si el qui contesta la pregunta és un berguedà, segur que ens dirà que és un sentiment molt arrelat. La Patum de Berga és una tradició que ve d'antic. Cal cercar-ne els orígens en les processons que, a partir del segle XIV, van constituir la celebració fonamental de la festivitat del Corpus Christi. Amb el pas dels segles es va anar perdent la funció catequètica i pedagògica dels diferents entremesos que anaven a la processó i es va anar separant la celebració religiosa que, a Berga, va continuar en la forma de la processó fins a l'any 1970, de la celebració més laica conformada pel ball dels Entremesos a la plaça, forma que ha evolucionat fins a la celebració actual.

Amb tot, cal esmentar que, a final del segle XIX, La Patum havia decaïgut molt, fins al punt que l'ajuntament de la ciutat va decidir *reinventar* la festa. Va ser llavors quan s'hi van incorporar les músiques i comparSES noves i s'hi va donar una interpretació romàntica.

M. Dolors Santandreu i Soler, historiadora i membre de l'Àmbit de Recerques del Berguedà

A partir anys 70 del segle xx La Patum ha sofert una gran massificació, fruit de la seva més gran divulgació.

El darrer episodi en la història de La Patum va tenir lloc l'any 2005, quan va ser reconeguda per la Unesco obra mestra del patrimoni oral i immaterial de la humanitat.

Com és La Patum del segle XXI? En primer lloc, cal dir que des de l'any 2001 tot el referent a la festa està gestionat per un patronat. El Patronat de La Patum té com a finalitats: administrar, conservar i coordinar el desenvolupament de la festa; vetllar per la bona utilització del nom i la imatge de la celebració; així com tot allò relacionat amb la seva imatge corporativa, publicitària i de difusió.

El Patronat està format per l'alcalde; els

regidors de Patum i Cultura; un regidor de cadascun dels partits polítics locals amb representació municipal; quatre caps de colla de La Patum; cinc patumaires, i un historiador o coneixedor de la festa amb profunditat. El gerent, amb veu però sense vot, és l'encarregat de gestionar, executar i fer complir els acords del patronat.

La Patum de Berga presenta avui uns punts dèbils, que són:

- L'espai limitat de la plaça de Sant Pere i dels carrers del nucli antic on es desenvolupa La Patum genera una pressió molt important pel que fa al públic.
- La popularització de La Patum ha portat a desvirtuar-ne la imatge i a convertir-la en una celebració únicament de lleure.
- La Patum ha sofert pressions per tal que se celebri en escenaris i moments que li són aliens, la qual cosa en distorsionaria l'essència.
- El patrimoni de La Patum, tant l'immaterial com el material, no pot salvaguardar-se, conservar-se i protegir-se degudament si abans no es du a terme una campanya de documentació i investigació exhaustiva. En l'actualitat part d'aquest patrimoni es troba en mans particulars.
- La falta de recursos econòmics destinats de manera estable i autònoma a La Patum ha impedit aplicar mesures de gestió adequades.
- Fins avui, La Patum ha tingut una promoció molt minsa, duta a terme pràcticament pels mateixos habitants de Berga. La poca promoció que se'n fa se centra sobretot en els dies previs a la celebració; la resta de l'any no hi ha referències a La Patum a la ciutat de Berga (manca de senyalització dels escenaris, absència d'un museu que expliqui la festa, etc.).
- L'escenari de la festa no està en concordança amb La Patum; de fet, en una determinada part del nucli urbà es poden trobar edificis en mal estat de conservació, cosa que reflecteix una certa imatge d'abandonament que redunda en la mateixa festa.

Alguns d'aquests aspectes problemàtics s'han de resoldre amb una futura llei de protecció de la festa, que sembla que serà tramitada pel Parlament de Catalunya durant l'any 2012.

Amb aquesta protecció legal i amb l'estimació que tenim els berguedans per la nostra festa cabdal, cal esperar que La Patum es perpetui en el temps.